

EKFRÄMJANDETS EXKURSION OCH ÅRSMÖTE 1990

Arne Mirton

Regntunga skyar tornade upp sig över vindkrusade Mälärvikar, när en hängiven skara ekfrämjare samlades vid Lövudden utanför Västerås för att anträda 1990 års exkursion. Många hade rest långväga den här gången för att förvissa sig om huruvida denna ädellövskogens nordliga utpost verkligen hade något att erbjuda en kräsen ekskötare. Det skulle snart visa sig att eventuella farhågor skändligen kom på skam.

Efter välkomstord av ordföranden, GUNNAR ALMGREN, i hägnet av Lövuddens knotiga ekar, tog länsjägmästare YNGVE OLSSON till orda och framhöll, om än med viss ödmjukhet, ädellövskogens status och roll i länet Västmanland. Med dessa nya insikter i bagaget var vi mogna för avfärd mot exkursionens första begivenhet.

Johannisberg

Avsikten var här att belysa svårigheterna med ekplantering. Markägaren, VÄSTERÅS KOMMUN, hade 1973 slutavverkat ett 5 ha stort område som efter markberedning planterades med ek i okänt förband, troligen mindre än 3000 plantor per hektar. Av denna plantering återstod nu ett mycket glest, luckigt och ojämnt ekbestånd som genom naturlig föryngring kompletterats med diverse andra trädslag, framför allt björk. Till råga på allt var plantoma, och i synnerhet ekarna, svårt viltskadade. Frågorna kring det här beståndets framtid hopade sig snart och diskussionen blev i vanlig ordning mycket livlig. Möjligheterna att restaurera ekplanteringen bedömdes trots allt som goda med hjälp av bl a kvistsåg och sekator samt, för säkerhets skull, även vilthägn.

Fig 1. Johannisberg. - Kan detta någonsin bli ett ekbestånd? - Erik Ståål ger förslag inför den andäktigt lyssnande församlingen. - Foto: Ulf Olsson

Figur 2. Tidö. - Molluskerna stormtrivdes i den genomblöta ädellövskogen. Från vänster länsjägmästare Yngve Olsson, naturvårdsintendent Lennart Gladh, skogsvårdskonsulent Lennart Kjellin och professor Lennart Nordström. - Foto: Ulf Olsson

Täby

Nästa punkt var det för alla Ekfrämjandets exkursioner obligatoriska momentet "för sent insatt ekgallring". Det aktuella beståndet planterades på åkermark 1950 och eftersom ingen egentlig gallring utfördes förrän vintern 1988/ 89 blev den logiska konsekvensen en mängd klena stammar med alldeles för små kronor. Vattenskottsbildningen var dessutom riklig. Erfarna debattörer fick här än en gång anledning att framhålla vådan av för sent insatta åtgärder samt redogöra för möjligheterna att nödtorftigt släta över följderna av begångna misstag.

Årsmöte

Årsmötet hölls i det 1000-årsjubilerande Västerås pampiga stadshus. Där var sällskapet också kommunens gäster vid den påföljande middagen. Kommunen fick ta emot en pyntad ek i form av en tavla av konstnären SVEN LINGARDSZ, som tack och gåva av Ekfrämjandet. - Beträffande förhandlingarna hänvisas till årsmötesprotokollet.

Fullerö

Dag 2 inleddes med resa ut till ett imponerande stort ädellövskogsområde vid Fullerö. Beståndets läge alldeles intill Mälarstranden, delvis på gammal invallningsmark, med ett gynnsamt lokalklimat, hade gjort denna etablering möjlig genom naturlig förnyring för drygt 100 år sedan. En väl tilltagen rundvandring i de lummiga lövsalarna förde tanken till betydligt sydligare latituder. Störst intresse tilldrog sig ett 2,6 hektar stort almbestånd. Markägaren, familjen CRONSTEDT, betraktade hela skogen som reservat och några skötselåtgärder hade därför inte vidtagits på mycket länge, en inställning som delades av flertalet exkursionsdebattörer.

Tidö

Färden gick vidare till Tidö slott, där naturvårdsintendenten, LENNART GLADH, mötte upp. Under en regnpaus i en närbelägen kaffestuga berättade han om slottet med sitt leksaksmuseum samt omgivningarna med bl a landets rikligaste förekomst av mistel. Han förde oss därefter till ett 50

hektar stort ädellövskogsbestånd, nyligen avsatt som naturreservat. 1,5 miljoner kronor var priset för att i beståndet undvika skogliga åtgärder, vilka bl a ansågs hota ett antal skyddsvärda mollusker, dvs snäckor och sniglar. Diskussionen fokuserades kring frågan om inte ädellövskogsbruk är förenligt med naturvårdsintressena och SVEN ERIKSSON inspirerades att hålla ett mycket engagerat "brandtal" om vikten av samverkan mellan skog och natur.

Strömsholm

Även om Strömsholms charmfullt anrika omgivningar inte kom till sin fulla rätt i regnrusket var den lunch som Tarkett bestod med i det pittoreskt restaurerade "stenköket" desto mera uppskattad. Ytterligare en begivenhet väntade efter avnjuten måltid. Ett tiotal genomsågade men till en början sammanhållna ekstockar hade rullats ut för kvalitetsbedömning. Det blev trångt kring vältan och mycken huvudbry innan de individuella protokollen kunde samlas in. GUNNAR OLSSON dristade sig att presentera facit och lät exponera stockarnas inre. Det visade sig att THORSTEN NILSSON lyckats bäst. Han belönades med 10 m² prima TARKETT-golv.

Jordmarken

På Domänverksmark i Strömsholms närhet visades en ekprovyta som redan vid 1981 års exkursion var föremål för Ekfrämjandets intresse. Pensionerade kronojägaren KARL-OSKAR HÄSSELBOM, som följt beståndet genom åren, fanns på plats för att ge oss den rätta historiken. Beståndet anlades genom sådd omkring 1950. Ollonen plockades från elitekar, av ursprungligen polsk proveniens, på Strömsholms marker. Beståndet hade röjts två gånger och den första gallringen gjordes

vintern 1988/89. Trots den sent insatta gallringen gav provytans faktauppgifter belägg för att ekproduktion kan bedrivas med framgång även på dessa nordliga latituder om förutsättningarna i övrigt är gynnsamma.

Älghagen

Ekens plats i Mälardalen var dagens avslutande tema och arenan var den s k Älghagen utanför Kungsör. Konstnären och landskapsvårdaren PEKKA HEDIN bjöd där på ett mycket fascinerande och varmt applåderat anförande om hagmarksrestaurering. Älghagen, där kungens bruksälgar en gång betade, var ett bland många objekt där Pekka och hans medhjälpare med varsam hand restaurerat fram den för Mälardalen typiska hagmarks karaktären. Särskild omsorg hade ägnats den viktiga vården av grässvålen, uppbyggd av ett 40-tal arter gräs och örter i symbios. Hästbete med exakt avvägt betestryck var därvid ett oundgängligt redskap. Ansvaret för restaureringen som ursprungligen bedrivits som beredskapsarbete hade numera övertagits av kommunen för att garantera kontinuiteten i den fortsatta hävden.

Kring dukade kaffebord i ålderdomligt timrade salar på Kungsudden i Kungsör avslutades 1990 års exkursion. Ordföranden riktade ett välförtjänt tack till arrangörer och medverkande för ett innehållsrikt och väl genomfört program, de oblidla vädergudarna till trots.

*Figur 3. Strömsholm. -
Kvalitetsbedömning av ekstock
vållade trängsel och mycken
huvudbry. - Foto: Ulf Olsson*

*Figur 4. Älghagen. - Pekka Hedin
framhöll betydelsen av en välvärdad
grässvål i hagmarken.
- Foto: Ulf Olsson*